

Veiledende plan for sykepleiepraksis: Laryngektomi postoperativ

Dokumentplassering: I.1.1.7.4-35	Godkjent dato: 16.09.2025	Revideres innen: 16.01.2027	Sist endret: 12.05.2026	Versjon: 1.02
--	-------------------------------------	---------------------------------------	-----------------------------------	-------------------------

Foretaksnivå/Klinisk dokumentasjon og pasientadministrasjon/DIPS - elektronisk pasientjournal/Klinisk dokumentasjon av sykepleie/Veiledende behandlingsplaner

ENDRINGER FRA FORRIGE VERSJON: []

Utarbeidet av: OUS/SSHF

Plan ID: <ikke styrt> Versjon: <ikke styrt>

Revideres innen dato: 2027

Lokaltilpassing av plan fra OUS

Fagansvarlig SSHF: Kathrine Stadheim Berntsen, Fagsykepleier, kirurgisk avdeling 3A, SSK

Oppdatert dato: Mars 2025

Oppdatert kunnskapsgrunnlag dato: 2024

FUNKSJNSOMRÅDER (FO)			
1.	Kommunikasjon/sanser	5.	Eliminasjon
2.	Kunnskap/utvikling/psykisk	6.	Hud/vev/sår
3.	Respirasjon/sirkulasjon	7.	Aktivitet/funksjonsstatus
4.	Ernæring/væske/elektrolyttbalanse	8.	Smerter/søvn/hvile/velvære
		9.	Seksualitet/reproduksjon
		10.	Sosialt/planlegging av utskriving
		11.	Åndelig/kulturelt/livsstil
		12.	Annet/legedelegerte aktiviteter

F O	SCT	Sykepleiediagnose	SCT	Mål og Intervensjon	Spesifiser	Frekvens/ situasjon	Referanse
1	706881002	Kommunikasjonshinder – relatert til fjernet strupe	288575003	I stand til å kommunisere			1, 2, 5, 26, 31, 37, 46
			372035004	Identifisering av kommunikasjonshinder (tumor, slim, stoma etc.)			
			228620008	Sørge for kommunikasjonshjelpemiddel	Penn og papir		
			306173009	Henvising til logopeditjeneste	postoperativt	Dato:	5, 9, 15, 16, 23, 25
			311401005	Pasientopplæring	Undervise i bruk av taleventil	Ved klarsignal fra kirurgi	37
2	129864005	Mangelfull kunnskap om sykdomsprosess (Spesifiser:)	1141697008	Viser kunnskap om sykdom			6, 7, 14, 20, 40, 45
			84635008	Undervisning om sykdomsprosess		Alltid	
			445283009	Utlevering av informasjonsmaterieill	SSHFs EK prosedyre: "Laryngostomi – Pasientinformasjon SSHF" ID: 40673	Dato:	
			311401005	Pasientopplæring	Informere om stell av stoma, fjerning av slim med sug og ernæringssonde	Dato:	
			225992008	Brukerinvolvering i planlegging av pleie			
3	41236000	Unormale vitale tegn (Spesifiser:)	1145305006	I stand til opprettholdelse av frie luftveier			18

Utarbeidet av: OUS/SSHF ved Kathrine Stadheim Berntsen, Fagsykepleier, 3A, SSK	Fagansvarlig: Kathrine Stadheim Berntsen, Fagsykepleier, 3A, SSK	Verifisert av: []	Godkjent av: På vegne av fagdirektøren Ole Bjørn Kittang	Dok.nr: D59448
--	--	-----------------------------	--	--------------------------

Dokument-id: I.1.1.7.4-35	Utarbeidet av: OUS/SSHF ved Kathrine Stadheim Berntsen, Fagsykepleier,3A, SSK	Fagansvarlig: Kathrine Stadheim Berntsen, Fagsykepleier, 3A, SSK	Godkjent dato: 16.09.2025	Godkjent av: På vegne av fagdirektøren Ole Bjørn Kittang	Revisjon: 1.02
------------------------------	--	---	------------------------------	--	-------------------

Foretaksnivå/Klinisk dokumentasjon og pasientadministrasjon/DIPS - elektronisk pasientjournal/Klinisk dokumentasjon av sykepleie/Veiledende behandlingsplaner

			304495004	Overvåking av vitale tegn.			
			61746007	Måling av vitale tegn	NEWS Iht prosedyre, oftere v/klinisk forverring "Bruk av NEWS 2 ved SSHF" Id: 49779		
			1153455005	Vurdering av tegn og symptomer på infeksjon		1 gang pr vakt	
			710971000	Opprettholdelse av frie luftveier			
			178581000202102	Vurdering av behov for sug i øvre luftveier.	Ha sugeanordning tilgjengelig på rommet	Alltid	
				Administrere slimløsende medikamenter		Som forordnet	27
			308447003	Henvisning til fysioterapeut		Dato:	
			57485005	Oksygenbehandling: over stoma	Må bruke kunstig nese		27, 44
			243132000	Administrasjon av inhalasjonspreparat			
					Følge SSHF prosedyren i EkWeb: Id: 21227 – punkt "Fukting av stoma" Bytt ut forstøver utstyr <ul style="list-style-type: none"> • daglig 		
4	129845004	Risiko for lavt næringsinntak (Spesifiser:)	1156885001	Næringsinntak i samsvar med behov			
			440363007	Vurdering av oral og faryngal svelgefunksjon			
			1759002	Vurdering av ernæringsstatus		Utført ernæringscreening dato:	
			17831000202103	Kostregistrering		1 gang pr vakt, reg. i MV	
			103699006	Henvisning til klinisk ernæringsfysiolog			9, 41
				Se annen VP: Ernæringsvikt – underernæring			
			307818003	Overvåking av vekt		X 2/ukentlig	
			38474500	Stell av enteral sonde			
			61420007	Administrasjon av enteral ernæring	Anvend prosedyre ID: 36639. "ernæring - oppstart av sondeernæring - voksne pasienter –SSHF"	Som forordnet	
			311401005	Pasientopplæring:	Håndtering av sonde og administrering av sondemat.		
				Vurder risiko for reernæringsyndrom	Anvend prosedyre i EkWeb: Id: 50572 Ernæring - Reernæring - Forebygging av reernæringsyndrom v oksne		

Dokument-id: I.1.1.7.4-35	Utarbeidet av: OUS/SSHF ved Kathrine Stadheim Berntsen, Fagsykepleier, 3A, SSK	Fagansvarlig: Kathrine Stadheim Berntsen, Fagsykepleier, 3A, SSK	Godkjent dato: 16.09.2025	Godkjent av: På vegne av fagdirektøren Ole Bjørn Kittang	Revisjon: 1.02
------------------------------	---	---	------------------------------	--	-------------------

Foretaksnivå/Klinisk dokumentasjon og pasientadministrasjon/DIPS - elektronisk pasientjournal/Klinisk dokumentasjon av sykepleie/Veiledende behandlingsplaner

6	704381006	Mangelfull kunnskap om munnhygiene (Spesifiser:)	11181000202104	Tilfredsstillende tilstand i munnhule			9, 11
			225963009	bistand med munnstell		X2/dalig	
			717778001	Munnstell	: Følge SSHF prosedyre i EK, ID: 17289. "Munnstell - Kirurgiske Senger SSK Post 3A"		
5	12985100	Endring i defekasjon (Spesifiser:)	387931000202108	Tilfredsstillende avføringsmønster			
			710969000	Håndtering av avføring	(mengde, konsistens hyppighet og farge) Dokumenter i MV		
				Administrer lakserende medikamenter og observer effekt			
6	48851009	Svekket hudkvalitet – relaterte til Stoma	830130002	God sårtilheling			
			225194008	stomistell			
			709497004	vurdering av peristomal hud			
			410091003	undervisning om stomistell			
				Følge SSHF prosedyre, ID: 21227. "Larynxcancer og larynektomi – kirurgiske senger SSK post 3A"			
			363108004	Håndtering av utstyr	(Spesifiser utstyr til stell)		
7	82971005	Nedsatt mobilitet (Spesifiser:)	302042005	I stand til mobilisering			
			398636004	Vurdering av fysisk aktivitet	Spesifiser		
			228610003	Sørge for hjelpemiddel	Spesifiser		
			308453003	Henvvisning til ergoterapeut		Dato:	
			308447003	Henvvisning til fysioterapeut		Dato:	
7	24441001	Endret ivaretagelse av egen helse (Spesifiser:)	284774007	I stand til å utføre egenomsorg			
			704444008	bistand ved stell	Spesifiser stell rutine		
8	22253000	Smerter - relatert til inngrep	1156446004	viser tilfredsstillende smertekontroll	(NRS < 3)		13, 33
			710995003	Overvåkning av smerter			
			225399009	Vurdering av smerter		Ved bruk av NRS	
			52685006	administrasjon av smertestillende		Som forordnet	
8	26677001	Forstyrret søvnmønster	1137437005	Tilstrekkelig søvn			
			1156687006	Tilrettelegging for tilstrekkelig søvn			

 SØRLANDET SYKEHUS	Veiledende plan for sykepleiepraksis: Laryngektomi postoperativ				Side: 4 Av: 14
Dokument-id: I.1.1.7.4-35	Utarbeidet av: OUS/SSHF ved Kathrine Stadheim Berntsen, Fagsykepleier,3A, SSK	Fagansvarlig: Kathrine Stadheim Berntsen, Fagsykepleier, 3A, SSK	Godkjent dato: 16.09.2025	Godkjent av: På vegne av fagdirektøren Ole Bjørn Kittang	Revisjon: 1.02

Foretaksnivå/Klinisk dokumentasjon og pasientadministrasjon/DIPS - elektronisk pasientjournal/Klinisk dokumentasjon av sykepleie/Veiledende behandlingsplaner

			18629005	Administrering av legemiddel		Som forordnet	
10	129872007	Endret sosialisering	1145306007	God sosial støtte			1, 11
			386442002	Fremming av sosialisering			
			386494000	Tilrettelegging for besøk			
10	371754007	Behov for planlegging av utskrivelse	430567009	Klar for utskrivelse			
			371754007	Planlegging av utskrivelse		Dato:	
			710824005	vurdering av behov for helse- og sosialomsorg			
				Informering av pasient.	Informere om utreiseplan, pasient evt pårørende		
			1155752006	Samarbeid med helsepersonell:	Register PLO kommune og sende helseopplysninger	Dato:	
			709755006	samarbeid med lege	Sørge for at pasienten har fått resept på stoma utstyr	Dato:	
				Fylle ut skjema ved behov for behandlingshjelpemidler:	"Elektronisk bestilling av behandlingshjelpemidler og forbruksmateriell til BHM SSHF Behandlingshjelpemidler" - EK ID 43357	Dato:	

Referanser

1. Bickford, J., Coeveney, J., Baker, J. og Hersh, D. (2013). [Living with the altered self: A qualitative study of life after total laryngectomy](#). International Journal of Speech-Language Pathology, 15(3), 324-333.
2. Boucher, M. A. (1996). [When laryngectomy complicates care](#). RN, 59(8), 40-44.
3. Brockstein, B.E., Stenson, K. M og Sher, D. J. (2021). [Treatment of locoregionally advanced \(stage III and IV\) head and neck cancer: The larynx and hypopharynx](#). Hentet 21.05.2021.
4. Brook, I., Bogaardt, H. og van As-Brooks, Corina (2013). [Long-Term Use of Heat and Moisture Exchangers Among Laryngectomees: Medical, Social, and Psychological Patterns](#). Annals of Otolaryngology, Rhinology & Laryngology, 122(6), 358-363.
5. Clarke, P., Radford, K., Coffey, M. og Stewart, M. (2016). [Speech and swallow rehabilitation in head and neck cancer: United Kingdom National Multidisciplinary Guidelines](#). The journal of laryngology & otology, 130 (Suppl. S2), 176-180.
6. Dobbins, M., Gunson, J., Bale, S., Neary, M., Ingrams, D. og Brown, M. (2005). [Improving patient care and quality of life after laryngectomy/glossectomy](#). British Journal of Nursing, 14(12), 634-640.
7. Dort, J. C., Farwell, D. G., Findlay, M., Huber, G. F., Kerr, P. Shea-Budgell, M. A. et al. (2017). [Optimal perioperative care in Major Head and Neck Cancer Surgery With Free Flap Reconstruction. A Consensus Review and recommendations From the Enhanced Recovery After Surgery Society](#). JAMA Otolaryngol Head Neck Surg, 143 (3), 292-303.

 SØRLANDET SYKEHUS	Veiledende plan for sykepleiepraksis: Laryngektomi postoperativ				Side: 5 Av: 14
Dokument-id: I.1.1.7.4-35	Utarbeidet av: OUS/SSHF ved Kathrine Stadheim Berntsen, Fagsykepleier,3A, SSK	Fagansvarlig: Kathrine Stadheim Berntsen, Fagsykepleier, 3A, SSK	Godkjent dato: 16.09.2025	Godkjent av: På vegne av fagdirektøren Ole Bjørn Kittang	Revisjon: 1.02

Foretaksnivå/Klinisk dokumentasjon og pasientadministrasjon/DIPS - elektronisk pasientjournal/Klinisk dokumentasjon av sykepleie/Veiledende behandlingsplaner

8. Dulworth, S. (2005). [Case Management and Patient Safety: Opportunities for Process and Performance Improvement](#). *Case Manager*, 16(3), 69-72.
9. Gilbert, J., Murphy, B.A. og Jackson, L. (2021). [Health-related quality of life in head and neck cancer](#). I T. Post (red.), *UpToDate*, Waltham, MA. Hentet 21.05.2021.
10. Harris, A. og Comray R. R. (1993). [Cost-effective management of pharyngocutaneous fistulas following laryngectomy](#). *Ostomy/wound management*, 39(8), 36-44.
11. Helsedirektoratet (2016). [Pakkeforløp for hode-halskreft](#). Oslo: Helsedirektoratet. Hentet 30.10.20. Hentet 21.05.2021
12. Icuspit, P., Yarlagadda B., Garg, S., Johnson, T. og Deschler D. (2014). [Heat and moisture exchange devices for patients undergoing total laryngectomy](#). *ORL-head and neck nursing: official journal of the society of otorhinolaryngology and head-neck nurses*, 32(1), 20-23
13. Koch, W. M., Best, S., Stinnett, S. og Caudell, J. (2021). [Treatment of early \(stage 1 and 2\) head and neck cancer: The Larynx](#). I T. Post (red.), *UpToDate*, Waltham, MA. Hentet 21.05.2021
14. Krouse, H., Rudy, S., Vallerand, A., Hickey, M., Klein, M., Kagan, S. og Walizer (2004). [Impact of tracheostomy or laryngectomy on spousal and caregiver relationships](#). *ORL-head and neck nursing: official journal of the society of otorhinolaryngology and head-neck nurses*, 22(1), 10-25.
15. Lazarus, C. L. (2000). [Management of swallowing disorders in head and neck cancer patients: optimal patterns of care](#). *Seminars in speech and language*, 21(4), 293-309.
16. Lewin, J. S., Teng, M. S. og Kotz, T. (2017). [Speech and swallowing rehabilitation of the patient with head and neck cancer](#). I T. Post (red.), *UpToDate*, Waltham, MA. Hentet 21.05.2021.
17. Lewin, J. S., Hoffman, H. T. og Sperry, S. M. (2021). [Alaryngeal speech rehabilitation](#). I T. Post (red.), *UpToDate*, Waltham, MA. Hentet 21.05.2021.
18. March, P. og Karakashian, A. L. (2017). [Laryngeal cancer](#). I D. Pravikoff (red.) *Cinahl Information Systems*, Glendale, CA. Hentet 21.05.2021.
19. Martin, B. S., Jordan, Z. og Carney, S. (2013). [The effect of early oral feeding compared to standard oral feeding following total laryngectomy: a systematic review](#). *JB I Library of Systematic Reviews*. 11(11), 140-182.
20. McColl, D., Hooper, A. og von Berg, S. (2006). [Preoperative Counseling in Laryngectomy](#). *Contemporary issues in communication science and disorders*, 33, 147-151.
21. McGrath, B. A., Bates, L., Atkinson, D. og Moore, J. A. (2012). [Multidisciplinary guidelines for the management of tracheostomy and laryngectomy airway emergencies](#). *Anesthesia*, 67(9), 1025-1041.
22. Mérol, J-C., Charpiot, A., Langagne, T., Hémar, P., Ackerstaff, A. H. og Hilgers, F. J. M. (2011). [Randomized controlled trial on postoperative pulmonary humidification after total laryngectomy: external humidifier versus heat and moisture exchanger](#). *The Laryngoscope*, 122(2), 275-281.
23. National Institute for Health and Care Excellence (NICE) (2016). [Cancer of the upper aerodigestive tract: assessment and management in people aged 16 and over](#). Oppdatert 2018. Hentet 08.06.2021.
24. Newell, R., Xiegler, L., Stafford, N. og Lewin, R. J. (2004). The information needs of head and neck cancer patients prior to surgery. *Annals of the royal college of surgeons of England*, 86(6), 407-410.
25. NICE (National Institute for Health and Care Excellence) (2016). [Guideline](#). Hentet 21.05.2021.
26. Noonan, B. og Hegarty, J. (2010). [The impact of total laryngectomy: the patient's perspective](#). *Oncology nursing forum*, 37(3), 293-301.

		Veiledende plan for sykepleiepraksis: Laryngektomi postoperativ			Side: 6 Av: 14
Dokument-id: I.1.1.7.4-35	Utarbeidet av: OUS/SSHF ved Kathrine Stadheim Berntsen, Fagsykepleier, 3A, SSK	Fagansvarlig: Kathrine Stadheim Berntsen, Fagsykepleier, 3A, SSK	Godkjent dato: 16.09.2025	Godkjent av: På vegne av fagdirektøren Ole Bjørn Kittang	Revisjon: 1.02

Foretaksnivå/Klinisk dokumentasjon og pasientadministrasjon/DIPS - elektronisk pasientjournal/Klinisk dokumentasjon av sykepleie/Veiledende behandlingsplaner

27. O'Driscoll BR, Howard LS og Earis J on behalf of the British Thoracic Society Emergency Oxygen Guideline Group (2017). [BTS guideline for oxygen use in adults in healthcare and emergency settings](#). Thorax, 72(suppl 1). ii1-ii90. Hentet 21.05.2021
28. Orgill, R., Krempf, G. A. og Medina, J. E. (2002). [Acute pain management following laryngectomy](#). Archives of otolaryngology – head and neck surgery, 128(7), 829-832.
29. Rodriguez, C. S., McMillan, S. og Yarandi, H. (2004). [Pain measurement in older adults with head and neck cancer and communication impairments](#). Cancer Nursing, 27(6), 425-433.
30. Santana, M. E. de og Sawada, N. O. (2008). [Pharyngocutaneous fistulae after total laryngectomy: a systematic review](#). Revista Latino-Americana de enfermagem, 16(4), 772-778.
31. Schub, T. og Holle, M. N. (2018). [Squamous Cell Carcinoma: Laryngeal and Hypopharyngeal Cancer](#). I D. Pravikoff (red.). CINAHL Information Systems, Glendale, CA. Hentet 21.05.2021.
32. Schwartz, S. R., Yueh, B., Maynard, C., Daley, J., Henderson, W. og Khuri, S. F. (2004). [Predictors of wound complications after laryngectomy: A study of over 2000 patients](#). Otolaryngology – head and neck surgery, 131(1), 61-68.
33. Scholten, A. (2021). [Discharge Instructions for Laryngectomy](#). Health Library: Evidence-Based Information. Hentet 08.06.21.
34. Sherman, D., Matthews, W., Lampe, H. og LeBlanc S. (2001). [Laryngectomy clinical Pathway: Development and Review](#). The Journal of Otolaryngology, 30(2), 115-120.
35. Shuxin, X. (2010). [Effectiveness of voice rehabilitation on vocalisation in postlaryngectomy patients: a systematic review](#). International journal of evidence-based Healthcare, 8(4), 256-258.
36. Singer, S., Meyer, A., Fuchs, M., Schock, J., Pabst, F., Vogel, H-J., Oeken, J., Sandner, A., Koscielny, S., Hormes, K., Breitenstein, K. og Dietz, A. (2013). [Motivation as a predictor of speech intelligibility after total laryngectomy](#). Head and neck, 35(6), 836-846.
37. Sluis, K. E., Molen, L., Rob, J. J. H., Hilgers, F. J. M., Bhairosing, P. A. og Brekel, M. W. M. (2017). [Objective and subjective voice outcomes after total laryngectomy: a systematic review](#). Eur Arch Otorhinolaryngol. 2018;275(1):11-26.
38. Society of Otorhinolaryngology and head-neck nurses (1994). [Practice guidelines. Total laryngectomy](#). ORL-head and neck nursing: official journal of the society of otorhinolaryngology and head-neck nurses, 12(3), 28-31.
39. Stafford, N. D., Lewin, R. J. P. og Hardman, G. F. (2001). [Surgeon information giving practices prior to laryngectomy: a national survey](#). Annals of the royal college of surgeons of England, 83(6), 371-375.
40. Sundhedsstyrelsen (2020). [Pakkeforløb for hoved- og halskræft](#). Sundhedsstyrelsen: København.
41. Talwar, B., Donnelly, R., Skelly, R. og Donaldson, M. (2016). [Nutritional management in head and neck Cancer: United Kingdom National Multidisciplinary Guidelines](#), The journal of laryngology & otology, 130 (Suppl. S2), 32-40.
42. VAR Healthcare. [Prosedyre: Fjerning av sårdrain](#). (Hentet 08.06.21).
43. VAR Healthcare. [Prosedyre: Tømming av sugenhet til vakuumdren og ev. bytte av drenspose](#). (Hentet 08.06.21)
44. Walsh, K. C. (2016). [Oxygen Therapy: Administering by Tracheostomy Mask](#). CINAHL Nursing Guide. Hentet 08.06.21
45. Ward, E. C., Hobson, T. K. og Conroy, A. (2003). [Pre- and post-operative counselling and information dissemination: perceptions of patients undergoing laryngeal surgery and their spouses](#). Asia Pacific Journal of Speech, Language and Hearing, 8(1), 44-68.

		Veiledende plan for sykepleiepraksis: Laryngektomi postoperativ			Side: 7 Av: 14
Dokument-id: I.1.1.7.4-35	Utarbeidet av: OUS/SSHF ved Kathrine Stadheim Berntsen, Fagsykepleier, 3A, SSK	Fagansvarlig: Kathrine Stadheim Berntsen, Fagsykepleier, 3A, SSK	Godkjent dato: 16.09.2025	Godkjent av: På vegne av fagdirektøren Ole Bjørn Kittang	Revisjon: 1.02

Foretaksnivå/Klinisk dokumentasjon og pasientadministrasjon/DIPS - elektronisk pasientjournal/Klinisk dokumentasjon av sykepleie/Veiledende behandlingsplaner

46. Wood, S. og Bisson, J. (2004). [Experience of incorporating a mental health service into patient care after operations for cancers of the head and neck](#). *British Journal of Oral and Maxillofacial Surgery*, 42(2), 149-154.
47. Öztürk, A. og Mollaoğlu, M. (2013). [Determination of problems in patients with post-laryngectomy](#). *Scandinavian Journal of Psychology*, 54(2), 107-111.

Metoderapport

AVGRENSNING OG FORMÅL	
1	<p>Overordnede mål for VP: Å få en oversiktlig veiledende plan og ett standardisert behandlingsforløp for larynectomerte pasienter, postoperativt.</p> <p>Planen er utarbeidet ved OUS – funnet i e-håndbok OUS. Videre er den tilpasset SSK med fokus på det på det postoperative forløpet.</p>
2	<p>Hvem gjelder VP for (populasjon, pasient): Larynectomerte pasienter, postoperativt</p>
INVOLVERING AV INTERESSETER	
3	<p>Navn, tittel og arbeidssted på medlemmer av arbeidsgruppen som har utarbeidet VP-en: Utarbeidet av OUS: Karoline Skedsmo, fagutviklingsykepleier, ØNH-sengepost, Rikshospitalet (leder arbeidsgruppen)</p> <p>2021 justeringer i prosjekt KDS optimalisering, tilpassinger og endringer i plan er gjort av: Kathrine Stadheim Berntsen, Fagsykepleier, kirurgisk avdeling 3A, SSK Øystein Hougen, ØNH-lege, Fagansvarlig, SSK Ida Aalefjær, Sykepleier, ØNH poliklinikk, SSK</p>
4	<p>Synspunkter og preferanser fra målgruppen som VP-en gjelder for: Planen har vært på høring hos likeperson som selv er laryngektomert hos Munn- og halskreftforeningen. Likeperson var fornøyd med innhold i planen.</p>
METODISK NØYAKTIGHET	
5	<p>Systematiske metoder ble benyttet for å søke etter kunnskapsgrunnlaget: Det ble gjort systematiske søk av fagutv.spl. ved OUS med støtte fra bibliotekar (ved oppstart). PICO er fulgt. Samme søkestrategi som bibliotekarene bruker ble benyttet.</p>
6	<p>Kriterier for utvelgelse av kunnskapsgrunnlaget er: Det ble søkt øverst i S-pyramiden, og deretter nedover som følge av svært begrensede funn når det ble søkt etter retningslinjer og systematiske oversikter. Eksklusjon av artikler ble gjort på bakgrunn av manglende relevans eller dårlig kvalitet. Kvalitetsvurdering utført etter beste evne.</p>
7	<p>Styrker og svakheter ved kunnskapsgrunnlaget: En styrke ved kunnskapsgrunnlaget er læring, deling av kunnskap, effektivisere og veilede behandlingstiltak for ansatte.</p>
8	<p>VP er blitt vurdert internt/eksternt av relevante fagressurser (tittel, navn, arbeidssted): Opparbeidet av spl ved OUS</p>
ENDRINGER OG ANSVAR	

		Veiledende plan for sykepleiepraksis: Laryngektomi postoperativ			Side: 8 Av: 14
Dokument-id: I.1.1.7.4-35	Utarbeidet av: OUS/SSHF ved Kathrine Stadheim Berntsen, Fagsykepleier,3A, SSK	Fagansvarlig: Kathrine Stadheim Berntsen, Fagsykepleier, 3A, SSK	Godkjent dato: 16.09.2025	Godkjent av: På vegne av fagdirektøren Ole Bjørn Kittang	Revisjon: 1.02

Foretaksnivå/Klinisk dokumentasjon og pasientadministrasjon/DIPS - elektronisk pasientjournal/Klinisk dokumentasjon av sykepleie/Veiledende behandlingsplaner

9	Endringer siden forrige versjon: Endringer fra original versjon i juli 2024 Endret plan etter bruk i Mars 2025 – fjernet punkter vi ikke ser er akutte.
10	Tidsplan og ansvarlige personer for oppdatering av VP-en er: Fagansvarlig ØNH - oppdateres hver 2. år. Neste revisjon i 2027

Punkter fjernet fra planen:

2	48694002	Angst – relatert til sykdom og diagnose	1149156003	Redusert angstnivå			
			710060004	Håndtering av angst			
			311401005	Opplæring av pasient			
			710975009	Forsterkning av mestringsstro			
			390906007	Oppfølgende kontakt:			
2	422650009	Sosial isolasjon – relatert til endret utseende	733817003	Redusert sosial isolasjon			1, 14, 34, 40, 47
			278081000202108	Forebygging av sosial isolasjon			
			133923004	Oppmuntring til sosial interaksjon			
			386493006	Stell av intravenøstilgang			
				Følge SSHFs prosedyre for innleggelse, bruk og stell av PVK ID: 17589		Alltid	7
			297671000202106	Overvåking av perifert ødem		Hver vakt	
				Følge SSHFs prosedyre for innleggelse, bruk og stell av SVK: EK ID 34661		Alltid	
				Følge SSHFs prosedyre for stell og bruk av PICC-line: EK ID 31339		Alltid	
				Innleggelse og plassering		Dokumenter i MV	
				Stell av innstikksted x 1/uke:		Neste skift:	
				Bytting av 3-veiskran hver 3. dag og alltid etter TPN/blodprøvetaking		Skiftet:	
				Observasjon av innstikksted		Hver vakt	
				Mål av synlig blå piccline-kateter:			
3	371736008	Risiko for aspirasjon	1141704003	Ingen aspirasjon til luftveier			
			386519006	Forebygging av aspirasjon			
			229824005	Leiring av pasient	Ligge med høyt sengeleie for å fremme god ventilasjon (relatert til ødem/slim i øvrige luftveier)		

		Veiledende plan for sykepleiepraksis: Laryngektomi postoperativ			Side: 9 Av: 14
Dokument-id: I.1.1.7.4-35	Utarbeidet av: OUS/SSHF ved Kathrine Stadheim Berntsen, Fagsykepleier,3A, SSK	Fagansvarlig: Kathrine Stadheim Berntsen, Fagsykepleier, 3A, SSK	Godkjent dato: 16.09.2025	Godkjent av: På vegne av fagdirektøren Ole Bjørn Kittang	Revisjon: 1.02

Foretaksnivå/Klinisk dokumentasjon og pasientadministrasjon/DIPS - elektronisk pasientjournal/Klinisk dokumentasjon av sykepleie/Veiledende behandlingsplaner

4	422587007	Kvalme	162056003	Ingen kvalme			
			408882007	Håndtering av kvalmebehandling		Som forordnet	
				Se annen VP: Kvalme			
10	497601000202100	Har barn som pårørende - Spesifiser: (Foreldre/søsken, andre...)		Barn som pårørende situasjon er kartlagt		Ved innleggelse	
			225338004	Vurdering av risiko			
				Kartlegge barn som pårørende https://ek-sshf.sikt.sykehuspartner.no/docs/pub/dok37994.htm	Spesifiser dato for gjennomført: (...)		
				Se VP: Barn som pårørende			

DOKUMENTASJON AV SØK FOR VEILEDENDE BEHANDLINGSPLAN

Søk skal dokumenteres på en slik måte at de kan reproduseres nøyaktig slik de ble gjennomført. Dato for søk skal alltid oppgis. Antall treff oppgis der det er relevant.

Prosedyrens tittel	Veiledende behandlingsplan for laryngektomerte pasienter.
Spørsmål fra PICO-skjema	Hvordan kan sykepleier ivareta pasienten postoperativt i forbindelse med laryngektomi?
Kontakt detaljer prosedyremakere	Navn: Kathrine Berntsen E-post: Kathrine.stadheim.berntsen@sshf.no
Bibliotekar som utførte eller veiledet søket	Navn: Tarjei Fiskergård Werner Arbeidssted: Medisinsk bibliotek, Rikshospitalet, Universitetet i Oslo

Obligatoriske kilder er merket (obligatorisk). Slett gjerne bokser for kilder det ikke er søkt i, og legg eventuelt til nye bokser for kilder som er søkt i tillegg. Nederst i Retningslinjer og kliniske oppslagsverk

Database/kilde	Fagprosedyrer som er godkjent i de enkelte helseforetak på fagprosedyrer.no (obligatorisk)
Søkehistorie eller fremgangsmåte	Sett gjennom ferdige og påbegynte
Kommentarer	Ingen relevante

		Veiledende plan for sykepleiepraksis: Laryngektomi postoperativ			Side: 10 Av: 14
Dokument-id: I.1.1.7.4-35	Utarbeidet av: OUS/SSHF ved Kathrine Stadheim Berntsen, Fagsykepleier,3A, SSK	Fagansvarlig: Kathrine Stadheim Berntsen, Fagsykepleier, 3A, SSK	Godkjent dato: 16.09.2025	Godkjent av: På vegne av fagdirektøren Ole Bjørn Kittang	Revisjon: 1.02

Foretaksnivå/Klinisk dokumentasjon og pasientadministrasjon/DIPS - elektronisk pasientjournal/Klinisk dokumentasjon av sykepleie/Veiledende behandlingsplaner

Database/kilde	VAR HEALTHCARE (tidligere PPS - Praktiske prosedyrer i sykepleietjenesten)
Søkehistorie eller fremgangsmåte	E-håndboka -> Kunnskapskilder > VAR Søkehistorie:
Kommentarer	Laryngektomi pre- og postoperativ https://ehandboken.ous-hf.no/document/82336

Database/kilde	Nasjonale faglige retningslinjer, veiledere, prioriteringsveiledere og pakkeforløp fra Helsedirektoratet (obligatorisk)
Søkehistorie eller fremgangsmåte	Søk: laryngektomi, laryngectomi
Kommentarer	Behandling av hode-halskreft https://helsedirektoratet.no/retningslinjer/pakkeforlop-for-hodehalskreft/seksjon?Tittel=behandling-av-hode-halskreft-4016#st%C3%B8ttebehandling-og-sykepleie Sist faglig oppdatert: 29. mars 2019 Laryngectomi, frie lapper, skallebasiskirurgi med gjennombrudd av dura - Anbefaling: https://www.helsedirektoratet.no/retningslinjer/antibiotika-isykehus/antibiotikaprofylakse-ved-kirurgi/kirurgi-i-ore-nesehalsregionen/laryngectomi-frie-lapper-skallebasiskirurgi-med-gjennombrudd-avdura Sist faglig oppdatert: 08. januar 2018

Database/kilde	UpToDate (obligatorisk)
Søkehistorie eller fremgangsmåte	Søk: laryngectomy
Kommentarer	Treatment of locoregionally advanced (stage III and IV) head and neck cancer: The larynx and hypopharynx: http://www.uptodate.com/contents/3402 Sist oppdatert januar 2020 Speech and swallowing rehabilitation of the patient with head and neck cancer: http://www.uptodate.com/contents/3368 Sist oppdatert oktober 2020 Overview of approach to long-term survivors of head and neck cancer: http://www.uptodate.com/contents/89977 Sist oppdatert mars 2021 Health-related quality of life in head and neck cancer: http://www.uptodate.com/contents/3369 Sist oppdatert februar 2021

 SØRLANDET SYKEHUS	Veiledende plan for sykepleiepraksis: Laryngektomi postoperativ				Side: 11 Av: 14
Dokument-id: I.1.1.7.4-35	Utarbeidet av: OUS/SSHF ved Kathrine Stadheim Berntsen, Fagsykepleier, 3A, SSK	Fagansvarlig: Kathrine Stadheim Berntsen, Fagsykepleier, 3A, SSK	Godkjent dato: 16.09.2025	Godkjent av: På vegne av fagdirektøren Ole Bjørn Kittang	Revisjon: 1.02

Foretaksnivå/Klinisk dokumentasjon og pasientadministrasjon/DIPS - elektronisk pasientjournal/Klinisk dokumentasjon av sykepleie/Veiledende behandlingsplaner

	<p>Treatment of early (stage I and II) head and neck cancer: The larynx: http://www.uptodate.com/contents/3388 Sist oppdatert mars 2021</p> <p>Alaryngeal speech rehabilitation: http://www.uptodate.com/contents/3394 Sist oppdatert mars 2021</p>
--	---

Database/kilde	BMJ Best Practice (obligatorisk)
Søkehistorie eller fremgangsmåte	Søkte begrep: Laryngectomy
Kommentarer	Laryngeal cancer: https://bestpractice.bmj.com/topics/en-gb/1115 Sist oppdatert april 2021

Database/kilde	<u>Nursing Reference Center</u>
Søkehistorie eller fremgangsmåte	Søk: Laryngectomy Avgrenset til Quick Lessons, Evidence Based Care Sheets, Skills og Patient Handouts.
Antall treff	<p>Laryngectomy (Patient Education): http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=nup&AN=2009866828&site=nuplive&scope=site Sist oppdatert desember 2020</p> <p>Discharge Instructions for Laryngectomy (Patient Education): http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=nup&AN=2009902568&site=nuplive&scope=site Sist oppdatert januar 2021</p> <p>Laryngeal Cancer (Quick Lesson): http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=nup&AN=T704735&site=nuplive&scope=site Sist oppdatert august 2017</p> <p>Amyloidosis, Laryngeal (Quick Lesson): http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=nup&AN=T701862&site=nuplive&scope=site Sist oppdatert februar 2018</p> <p>Squamous Cell Carcinoma: Laryngeal and Hypopharyngeal Cancer (Evidence-Based Care</p>

 SØRLANDET SYKEHUS	Veiledende plan for sykepleiepraksis: Laryngektomi postoperativ				Side: 12 Av: 14
Dokument-id: I.1.1.7.4-35	Utarbeidet av: OUS/SSHF ved Kathrine Stadheim Berntsen, Fagsykepleier, 3A, SSK	Fagansvarlig: Kathrine Stadheim Berntsen, Fagsykepleier, 3A, SSK	Godkjent dato: 16.09.2025	Godkjent av: På vegne av fagdirektøren Ole Bjørn Kittang	Revisjon: 1.02

Foretaksnivå/Klinisk dokumentasjon og pasientadministrasjon/DIPS - elektronisk pasientjournal/Klinisk dokumentasjon av sykepleie/Veiledende behandlingsplaner

	<p>Sheet): http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=nup&AN=T702367&site=nuplive&scope=site Sist oppdatert juni 2018</p> <p>Laryngeal Cancer (Patient Education): http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=nup&AN=2009866519&site=nuplive&scope=site Sist oppdatert mars 2021</p> <p>Oxygen Therapy: Administering by Tracheostomy Mask (Skill Set): http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=nup&AN=T906007&site=nuplive&scope=site Sist oppdatert januar 2018</p> <p>Tracheostomy-Adult (Patient Education): http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=nup&AN=2009866869&site=nuplive&scope=site Sist oppdatert august 2020</p>
Kommentarer	

Database/kilde	NICE Guidance (UK) (obligatorisk)
Søkehistorie eller fremgangsmåte	Søk: Laryngectomy
Kommentarer	Cancer of the upper aerodigestive tract: assessment and management in people aged 16 and over: https://www.nice.org.uk/guidance/ng36 Sist oppdatert juni 2018

Database/kilde	ECRI Guidelines Trust
Søkehistorie eller fremgangsmåte	Søk: Laryngectomy
Kommentarer	Use of larynx-preservation strategies in the treatment of laryngeal cancer: https://guidelines.ecri.org/brief/115 Publisert april 2018 AARC clinical practice guideline: management of adult patients with tracheostomy in the acute care setting: https://guidelines.ecri.org/brief/2148 Publisert januar 2021 BTS guideline for oxygen use in adults in healthcare and emergency settings: https://guidelines.ecri.org .

Systematiske oversikter

Database/kilde	The Cochrane Library (obligatorisk)
----------------	---

		Veiledende plan for sykepleiepraksis: Laryngektomi postoperativ			Side: 13 Av: 14
Dokument-id: I.1.1.7.4-35	Utarbeidet av: OUS/SSHF ved Kathrine Stadheim Berntsen, Fagsykepleier,3A, SSK	Fagansvarlig: Kathrine Stadheim Berntsen, Fagsykepleier, 3A, SSK	Godkjent dato: 16.09.2025	Godkjent av: På vegne av fagdirektøren Ole Bjørn Kittang	Revisjon: 1.02

Foretaksnivå/Klinisk dokumentasjon og pasientadministrasjon/DIPS - elektronisk pasientjournal/Klinisk dokumentasjon av sykepleie/Veiledende behandlingsplaner

Dato for søk	
Søkehistorie	#1 MeSH descriptor: [Laryngectomy] explode all trees 167 #2 (laryngectom*):ti,ab,kw 372 #3 MeSH descriptor: [Laryngeal Neoplasms] explode all trees 315 #4 (laryn* NEAR/3 (neoplasm* or cancer* or tumor* or tumour*)):ti,ab,kw 780 #5 {OR #2-#4} 979 #6 MeSH descriptor: [Perioperative Care] explode all trees 12426 #7 ((postoperative or preoperative or perioperative) NEAR/3 (care or nursing)):ti,ab,kw 16484 #8 #6 OR #7 19478 #9 #1 OR (#5 AND #8) 206
Antall treff	Cochrane Reviews: 0 Clinical Answers: 0
Kommentarer	Ingen aktuelle artikler

Database/ressurs:	<u>PubMed</u>
Søkehistorie:	Laryngectomy AND (preoperative care OR preoperative nursing OR postoperative care OR postoperative nursing OR Perioperative care OR nursing OR nurse's OR nurse OR nurses OR Nursing journals[sb] OR "Patient Care"[Mesh:NoExp] OR Nursing Care[Mesh] OR "Psychiatry and Psychology Category"[Mesh] OR psychology[sh] OR "Patient Care Management"[mesh] OR "Qualitative Research"[mesh] OR "Patient Education as Topic"[Mesh] OR "Quality of Life"[Mesh] OR "Patient Participation"[Mesh] OR "Patient Satisfaction"[Mesh]) AND (systematic[sb] OR Practice Guidelines as Topic[mesh]) AND (Danish[lang] OR English[lang] OR Norwegian[lang] OR Swedish[lang]) Avgrenset fra 2017
Treff:	1. Ahmed OH, Roden DF, Ahmed YC, Wang B, Nathan CO, Myssiorek D. Perioperative Management of Total Laryngectomy Patients: A Survey of American Head and Neck Society Surgeons. Ann Otol Rhinol Laryngol. 2019;128(6):534-40. DOI: https://doi.org/10.1177/0003489419830118 2. Dort JC, Farwell DG, Findlay M, Huber GF, Kerr P, Shea-Budgell MA, et al. Optimal Perioperative Care in Major Head and Neck Cancer Surgery With Free Flap Reconstruction: A Consensus Review and Recommendations From the Enhanced Recovery After Surgery Society. JAMA Otolaryngol Head Neck Surg. 2017;143(3):292-303. DOI: https://doi.org/10.1001/jamaoto.2016.2981 3. Forastiere AA, Ismaila N, Lewin JS, Nathan CA, Adelstein DJ, Eisbruch A, et al. Use of Larynx-Preservation Strategies in the Treatment of Laryngeal Cancer: American Society of Clinical Oncology Clinical Practice Guideline Update. J Clin Oncol. 2018;36(11):1143-69. DOI: https://doi.org/10.1200/jco.2017.75.7385 4. García-León FJ, García-Esteba R, Romero-Tabares A, Gómez-Millán Borrachina J. Treatment of advanced laryngeal cancer and quality of life. Systematic review. Acta Otorrinolaringol Esp. 2017;68(4):212- 9. DOI: https://doi.org/10.1016/j.otorri.2016.11.005

		Veiledende plan for sykepleiepraksis: Laryngektomi postoperativ			Side: 14 Av: 14
Dokument-id: I.1.1.7.4-35	Utarbeidet av: OUS/SSHF ved Kathrine Stadheim Berntsen, Fagsykepleier, 3A, SSK	Fagansvarlig: Kathrine Stadheim Berntsen, Fagsykepleier, 3A, SSK	Godkjent dato: 16.09.2025	Godkjent av: På vegne av fagdirektøren Ole Bjørn Kittang	Revisjon: 1.02

Foretaksnivå/Klinisk dokumentasjon og pasientadministrasjon/DIPS - elektronisk pasientjournal/Klinisk dokumentasjon av sykepleie/Veiledende behandlingsplaner

PICOSKJEMA VEILEDENDE PLAN

PICO-skjema nr: 1 til VBP: Laryngektomi			
Problemstilling formuleres som et presist spørsmål. Spørsmålet skal bestå av følgende deler:			
Patient/problem: Hvilke pasienter/tilstand/ sykdom dreier det seg om? Pasienter som laryngektomeres	Intervention: Hvilken intervensjon/ eksposisjon dreier det seg om?	Comparison: Hva sammenlignes intervensjonen med?	Outcome: Hvilke resultat/effekt er av interesse? Sykepleie til pasienter som laryngektomeres
Fullstendig spørsmål: Hvordan kan sykepleier ivareta pasienter som gjennomgår laryngektomi pre- og postoperativt?			
Hva slags type spørsmål er dette? ☐ Diagnose ♦ Etiologi ☐ Erfaringer ☐ Prognose ☐ Effekt av tiltak		Er det aktuelt med søk i Lovdata etter relevante lover og forskrifter? ♦ Ja ☐ Nei	
Hvilke søkeord er aktuelle for å dekke problemstillingen? Bruk engelske ord, og pass på å få med alle synonymer. Del opp søkeordene etter hva som gjelder/beskriver pasienten, intervensjonen/eksposisjonen, sammenligningen og utfallet.			
P Person/pasient/problem	I Intervensjon/eksposisjon	C Evt. sammenligning	O Resultat/utfall
Laryngektomi/ Laryngectomy	<ul style="list-style-type: none"> • Preoperative care • Postoperative care 		Laryngectomy nursing